

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор Одеського
державного університету
внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор

Вадим ПІДГОРОДИНСЬКИЙ

« 18 » 09 2026 р.

ВИСНОВОК

Одеського державного університету внутрішніх справ щодо дисертаційного дослідження Питомця Артема Валерійовича на тему: «Морально-етичні засади діяльності адвоката у кримінальному провадженні», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 26 «Цивільна безпека» за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність»

ВИТЯГ

з протоколу засідання кафедри кримінально-правових дисциплін інституту права та безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ МВС України № 21 від 03 вересня 2026 року щодо проведення публічної презентації та обговорення наукових результатів дисертаційного дослідження аспіранта відділу аспірантури (ад'юнктури) та докторантури Одеського державного університету внутрішніх справ Питомця Артема Валерійовича на тему: «Морально-етичні засади діяльності адвоката у кримінальному провадженні», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 26 «Цивільна безпека» за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність».

Головуючий: завідувач кафедри доктор юридичних наук, професор Андрій Бабенко.

Секретар: лаборант кафедри Пантелеева Дар'я.

Присутні:

Балобанова Дар'я, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри ;
Беніцький Андрій, кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри;
Меркулова Валентина, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри ;
Мандриченко Жанна, кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри;
Пилипенко Дмитро, кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри;
Сокурєнко Віталій, доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри;
Смоков Сергій, кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри;
Горбаньов Ігор, кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри ;
Мельнікова Олена, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри ;
Резніченко Ганна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри ;
Позігун Інна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри;
Проданець Наталія, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри ;

Комісарчук Руслан, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри ;
 Яцковина Віталій, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри;
 Федоров Ігор, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри;
 Горошко Валентина, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри;
 Матвеєвський Олег, старший викладач кафедри ;
 Саїнчин Сергій, кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри ;
 Стоянов Костянтин, доктор філософії, викладач кафедри;
 Снітніков Дмитро, викладач кафедри;
 Меснянкіна Марина, викладач кафедри;
 Цимар Євгенія, викладач кафедри;
 Білак Наталя, доктор юридичних наук, викладач кафедри.

Запрошені:

Галуцько Віра, професор кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування НПУ Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Домброван Наталія, начальник відділу організації наукової діяльності Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;

Денисова Аліна, завідувачка кафедри адміністративно-правових дисциплін інституту права та безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Конопельський Віктор, завідувач кафедри кримінального права та кримінології Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Пишна Ганна, завідувач кафедри адміністративної діяльності поліції Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;

підполковник поліції Медведенко Надія, , старший науковий співробітник відділення організації наукової роботи відділу організації наукової діяльності Одеського державного університету внутрішніх справ; кандидат юридичних наук, доцент.

полковник поліції Корнієнко Максим, перший проректор Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Собко Ганна, професор кафедри кримінального права та кримінології Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Теслюк Ірина, начальник відділу аспірантури (ад'юнктури) та докторантури Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук.

Порядок денний:

Про розгляд кафедрою дисертаційного дослідження аспіранта відділу аспірантури (ад'юнктури) та докторантури ОДУВС Питомця Артема Валерійовича, яке подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» за темою: «Морально-етичні засади діяльності адвоката у кримінальному провадженні».

СЛУХАЛИ:

Інформацію Дар'ї Пантелєєвої про розгляд та обговорення кафедрою дисертаційного дослідження аспіранта Питомця Артема Валерійовича.

ВИСТУПИЛИ:

Головуючий засідання Андрій Бабенко повідомив, що на розгляд та обговорення кафедрою виноситься дисертаційне дослідження аспіранта відділу аспірантури (ад'юнктури) та докторантури ОДУВС Питомця Артема Валерійовича на тему: «Морально-етичні засади діяльності адвоката у кримінальному провадженні», подане на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 26 «Цивільна безпека» за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність». Науковим керівником є Корнієнко Максим Вікторович, доктор юридичних наук, професор.

Було зазначено відомості про здобувача: Питомець Артем Валерійович народився 14 серпня 1980 року в сім'ї військовослужбовців на території Одеського військового округу. У 1997 році вступив до Юридичного інституту внутрішніх справ МВС, який закінчив у 2000 році за спеціальністю «Правоохоронна діяльність», здобувши ступінь бакалавра права з відзнакою. Трудову діяльність розпочав у слідчих органах МВС, де працював слідчим, старшим слідчим та слідчим з особливо важливих справ.

У 2006 році закінчив Академію внутрішніх справ МВС за спеціальністю «Правознавство». У 2007–2012 роках працював заступником директора з юридичних питань – начальником юридичного відділу ТОВ «Юнайтед Лоєрс Асоцієшн». У 2011 році здобув ступінь магістра за спеціальністю «Управління фінансово-економічною безпекою», отримав свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю. У 2013 році закінчив Національний університет «Одеська юридична академія» з відзнакою за спеціальністю «Право».

З 2013 по 2018 рік очолював Комітет по роботі з молодими адвокатами Ради адвокатів Одеської області. У 2016–2020 роках навчався в аспірантурі та працював асистентом кафедри Національного університету «Одеська юридична академія». З 2018 року працює у сфері безоплатної вторинної правової допомоги, а також обіймав керівні посади в Південно-Українській Міжнародній колегії та асоціації адвокатів.

У 2018–2021 роках працював начальником юридичного управління ДП «Дирекція з будівництва Міжнародного аеропорту «Одеса», забезпечуючи правовий супровід будівництва нової злітно-посадкової смуги. З 2023 року навчається в аспірантурі Одеського державного університету внутрішніх справ,

а з 2024 року працює викладачем кафедри кримінального процесу та криміналістики.

Питомець А.В. є автором наукових публікацій, учасником науково-практичних конференцій, постійно підвищує професійний рівень. З 24 лютого 2022 року активно займається волонтерською діяльністю, надаючи гуманітарну та іншу допомогу Збройним Силам України, правоохоронним органам, територіальним громадам та внутрішньо переміщеним особам. За професійну, адвокатську, наукову та волонтерську діяльність неодноразово нагороджувався грамотами, подяками, відзнаками та орденом НААУ «Видатний адвокат України».

Здобувач Питомець Артем виступив з викладенням основного змісту дисертаційного дослідження. Адвокатура є одним із ключових інститутів забезпечення права особи на професійну правничу допомогу та важливою складовою механізму функціонування правосуддя. Особливого значення діяльність адвоката набуває у кримінальному провадженні, де реалізація права на захист безпосередньо пов'язана із забезпеченням змагальності сторін, дотриманням презумпції невинуватості, недопущенням свавільного обмеження прав і свобод особи та забезпеченням справедливого судового розгляду. За означених умов професійна діяльність адвоката не може розглядатися виключно як реалізація сукупності передбачених законом процесуальних прав та обов'язків; її належне здійснення передбачає також дотримання системи морально-етичних вимог, які визначають допустимі межі професійної поведінки адвоката та забезпечують довіру до адвокатури як професійного інституту.

Актуальність дослідження посилюється необхідністю подальшого розвитку української моделі професійної етики адвокатури відповідно до міжнародних та європейських стандартів. Водночас механічне запозичення зарубіжних моделей не може вважатися оптимальним способом удосконалення національного регулювання. Українська модель має враховувати національні правові традиції, особливості організації адвокатури, практику адвокатського самоврядування та специфіку кримінального провадження, що зумовлює необхідність визначення такого співвідношення нормативних, інституційних та професійно-культурних механізмів, яке забезпечувало б одночасно стабільність фундаментальних етичних цінностей адвокатури та здатність професійної етики адаптуватися до нових викликів.

Окремі аспекти морально-етичних засад адвокатської діяльності були предметом дослідження вітчизняних науковців водночас у наявних роботах деонтологічний аспект адвокатської діяльності розглядається переважно через контекст відповідальності. Однак, професійна етика адвоката не може бути ефективною лише як система заборон та підстав для дисциплінарної відповідальності. Її функціональне призначення значно ширше і полягає у формуванні внутрішніх орієнтирів професійної поведінки, забезпеченні передбачуваності професійних стандартів, попередженні морально-етичних конфліктів та формуванні належної професійної культури. Тому сучасне розуміння морально-етичних засад адвокатської діяльності потребує переходу від переважно реактивної моделі, орієнтованої на оцінювання вже вчиненого

порушення, до превентивної та адаптивної моделі, здатної забезпечувати професійне орієнтування адвоката у складних та нових ситуаціях.

Мета дослідження полягає у здійсненні комплексного теоретико-правового аналізу морально-етичних засад діяльності адвоката у кримінальному провадженні, виявленні практичних проблем їх реалізації та розробці пропозицій щодо вдосконалення нормативного регулювання адвокатської діяльності.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері функціонування адвокатури та реалізації адвокатської діяльності у кримінальному провадженні з дотриманням морально-етичних засад і нормативно-правових стандартів професійної поведінки. Предмет дослідження – морально-етичні засади діяльності адвоката у кримінальному провадженні. Наукова новизна отриманих результатів визначається тим, що дисертація є одним із перших в Україні комплексних досліджень морально-етичних засад діяльності адвоката у кримінальному провадженні, у якому на основі сучасних досягнень правничої науки, аналізу національного законодавства, Правил адвокатської етики, практики їх застосування, міжнародних та європейських стандартів адвокатської діяльності, а також з урахуванням сучасних викликів кримінального провадження сформульовано нові наукові положення та обґрунтовано практичні рекомендації щодо вдосконалення морально-етичного регулювання адвокатської діяльності.

Головуючий засідання Бабенко Андрій запропонував перейти до обговорення кафедрою дисертаційного дослідження.

Професор кафедри Балобанова Дар'я поставила здобувачеві питання щодо основних змін до чинного законодавства та Правил адвокатської етики, які в результаті дисертаційного дослідження було виокремлено як найбільш нагальні для практичної реалізації. Питомець Артем зазначив, що всі запропоновані зміни утворюють єдиний, взаємопов'язаний комплекс, оскільки кожна з них покликана усунути конкретну прогалину чинного регулювання, виявлену саме через призму морально-етичних засад адвокатської діяльності, тому виокремлення «найнагальнішого» пункту певною мірою умовне. Проте якщо говорити про пріоритетність практичного впровадження, найбільш нагальними виокремлено наступні зміни: доповнення ст.22 ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та відповідної статті Правил адвокатської етики положенням про виняткові підстави розкриття адвокатської таємниці для запобігання реальній загрозі життю чи здоров'ю особи або вчиненню особливо тяжкого злочину як найгострішої прогалини чинного регулювання та доповнення ч.1 ст. 23 ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» нормою про те, що реалізація адвокатом процесуальних прав у межах закону сама по собі не може розглядатися як зловживання ними.

Професор кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування НПУ Галуцько Віра поставила здобувачеві питання щодо принципової відмінності морально-етичних засад діяльності адвоката у кримінальному провадженні від загальних вимог професійної етики адвоката. Питомець Артем у своїй відповіді зазначив, що у дослідженні обґрунтовано, що морально-етичні засади діяльності

адвоката у кримінальному провадженні мають спеціальний характер порівняно із загальними вимогами професійної етики адвоката. Їх відмінність зумовлена насамперед специфікою кримінального провадження, у межах якого адвокат здійснює захист особи, щодо якої висунуто кримінальне обвинувачення, і безпосередньо забезпечує реалізацію її права на захист. Як було встановлено, загальні вимоги професійної етики визначають фундаментальні стандарти поведінки адвоката – незалежність, конфіденційність, доброчесність, компетентність, повагу до професії та довіру клієнта. Натомість у кримінальному провадженні ці загальні цінності набувають специфічного змісту та реалізуються в умовах потенційного конфлікту професійних обов’язків. Зокрема, адвокат має одночасно забезпечувати максимальний захист інтересів клієнта, дотримуватися адвокатської таємниці, поважати суд та інших учасників провадження, не допускати подання неправдивих доказів і водночас реалізовувати процесуальні права таким чином, щоб принциповий захист не перетворювався на зловживання процесуальними можливостями.

Узагальнюючи вищевикладене, специфіка морально-етичних засад адвокатської діяльності у кримінальному провадженні полягає не у формуванні окремої, відірваної від загальної професійної етики системи правил, а у спеціалізації та конкретизації загальних професійних цінностей відповідно до особливостей кримінально-процесуальної діяльності. Саме кримінальне провадження створює найбільш складні морально-етичні ситуації, у яких адвокату необхідно визначати межі лояльності до клієнта, конфіденційності, професійної незалежності та добросовісного використання процесуальних прав.

Доцент кафедри Яцковина Віталій зазначив на розглянутому в дисертації обов’язку збереження конфіденційності та поставив питання щодо абсолютного характеру такого обов’язку та критеріїв, за якими має бути визначено допустиме розкриття адвокатом конфіденційної інформації. Здобувач повідомив, що у роботі запропоновано класифікувати морально-етичні дилеми адвоката у кримінальному провадженні за двома критеріями: характером конфліктуючих обов’язків – внутрішньо професійні та зовнішньо професійні, а також ступенем регламентованості відповідної ситуації нормами права – регламентовані, нерегламентовані та частково регламентовані. На перетині цих критеріїв виокремлено шість типів морально-етичних дилем: тип I – «Конфіденційність проти правосуддя» (внутрішньо професійна, частково регламентована), тип II – «Відданість клієнту проти чесності перед судом» (внутрішньо професійна, регламентована), тип III – «Незалежність адвоката проти системного тиску» (зовнішньо професійна, нерегламентована), тип IV – «Конфлікт інтересів між клієнтами» (внутрішньо професійна, регламентована), тип V – «Обов’язок перед клієнтом проти публічного інтересу» (зовнішньо професійна, частково регламентована) та тип VI – «Професійна репутація проти обов’язку перед клієнтом» (внутрішньо професійна, нерегламентована). Запропонована класифікація має і практичне значення, оскільки дозволяє перейти від констатації наявності етичної проблеми до послідовного алгоритму її вирішення: ідентифікації дилеми, її правової кваліфікації, деонтологічної оцінки та правової верифікації обраної моделі поведінки. Саме такий підхід дає можливість

поєднати вимоги права та професійної моралі, не зводячи останню лише до сукупності абстрактних рекомендацій.

Завідувач кафедри адміністративно-правових дисциплін Денисова Аліна повідомила, що тема дисертаційного дослідження є актуальною, структура роботи та викладення матеріалу є логічним, її об'єкт і предмет узгоджуються із заявленою темою дослідження та дозволяють комплексно розкрити порушену проблематику. Структура роботи є виваженою та побудована відповідно до поставленої мети й визначених завдань. Окремо слід відзначити коректне використання методологічного інструментарію. Автором застосовано сукупність загальнонаукових і спеціально-юридичних методів дослідження, вибір яких є обґрунтованим та відповідає предмету наукового пошуку. Це дало можливість забезпечити належний рівень достовірності сформульованих висновків і отриманих результатів.

Професор кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування НПУ Галуцько Віра повідомила, що дисертаційне дослідження виконане на належному рівні та відповідає вимогам, що пред'являються до подібного роду робіт. Тема дисертації є актуальною, сформульовані автором висновки та рекомендації є достатньо аргументованими, характеризуються науковою новизною та мають значення для правозастосовної практики. Основні положення дисертаційного дослідження з належним ступенем повноти були відображені автором у наукових статтях, підготовлених та опублікованих автором дисертації. Їх кількість і якість відповідає вимогам щодо публікацій, зарахованих за темою дисертації. Аналіз тексту дисертації свідчить про відсутність порушення автором вимог академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Головуючий засідання Андрій Бабенко підтримав дисертаційне дослідження, відзначив зміст праці, ступінь виконання науково-дослідних завдань та якість засвоєння освітньо-наукової програми, які свідчать про те, що здобувач провів цілісне, належно аргументоване й повністю самостійне дослідження. Дисертація являє собою завершений науковий доробок, який має вагоме значення для розвитку вітчизняної юридичної науки.

Начальник відділу аспірантури (ад'юнктури) та докторантури Теслюк Ірина повідомила про виконання здобувачем Питомцем А.В. освітньо-наукової програми та індивідуального плану наукової роботи в повному обсязі.

Підсумовуючи обговорення, головуєчий засідання Андрій Бабенко запропонував винести на голосування питання про затвердження висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження Питомця Артема Валерійовича.

За -25, проти -0, утрималось -0.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Питомця Артема Валерійовича на тему: «Морально-етичні засади діяльності адвоката у кримінальному провадженні», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі 26 «Цивільна безпека» за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність»

Обґрунтування вибору теми дослідження. Адвокатура є недержавним самоврядним інститутом, що забезпечує здійснення захисту на професійній основі. Особливе значення адвокатська діяльність має у кримінальному провадженні, де професійна діяльність адвоката безпосередньо пов'язана із забезпеченням права на захист, гарантуванням прав учасників кримінального провадження, недопущенням необґрунтованого обмеження прав людини. Водночас значення адвокатури у цьому контексті не обмежується захистом приватного інтересу клієнта, оскільки належне здійснення адвокатської діяльності є одним із чинників забезпечення законності та належного функціонування механізму кримінальної юстиції.

Хоча адвокатура не належить до основних суб'єктів сектору безпеки і оборони України у тому самому статусі, що Збройні Сили України, Національна гвардія чи Служба безпеки України, її функціональне значення для сфери правоохоронної діяльності полягає, зокрема, у забезпеченні юридичними засобами законності, прав людини та належного здійснення кримінального провадження. Саме через реалізацію права на захист адвокатура створює необхідні правові гарантії для діяльності інших учасників кримінального провадження та сприяє дотриманню встановлених законом меж застосування владних повноважень. У цьому розумінні адвокатська діяльність є важливим елементом механізму забезпечення законності у сфері кримінальної юстиції.

Належне здійснення адвокатської діяльності не може розглядатися виключно як реалізація передбачених законом процесуальних прав та обов'язків. Діяльність адвоката передбачає дотримання системи морально-етичних вимог, які визначають допустимі межі професійної поведінки, орієнтують на добросовісне здійснення професійних повноважень та забезпечують узгодження інтересів клієнта, вимог законності, професійної незалежності й завдань кримінального провадження. Значущість цієї проблематики посилюється сучасними трансформаціями правоохоронної та судової практики, які спричиняють нові виклики щодо конфіденційності, належного використання цифрових інструментів, меж процесуальної поведінки адвоката та відповідальності за дотримання професійно-етичних стандартів. Відповідно, морально-етичні засади адвокатської діяльності потребують осмислення не лише як традиційної складової професійної етики, а як важливого елемента сучасного механізму забезпечення законності та прав людини у кримінальному провадженні.

Окремі аспекти морально-етичних засад адвокатської діяльності були предметом дослідження таких вітчизняних науковців як Н. Бакаянова, Ю. Басюк, А. Бірюкова, Н. Бочуляк, Т. Варфоломєєва, Т. Вільчик, Б. Гамалюк, В. Галуцько,

І. Гловюк, В. Грисюк, А. Денисова, М. Димитрова, С. Дудар, В. Заборовський, С. Іваницький, М. Корнієнко, А. Кучук, К. Легких, Д. Манько, О. Матвєєв, С. Медведенко, А. Місяць, О. Письменна, М. Погорецький, А. Романова, О. Саленко, К. Северин, І. Семенюк, В. Середюк, В. Святоцька, Г. Спіцина, Є. Трубаков, Я. Фляжнікова, В. Чубейко, О. Шандула, Д. Шимченко, Л. Шульга, М. Щирук та ін.

Водночас у науковій літературі недостатньо розробленим залишається комплексний підхід до морально-етичних засад діяльності адвоката саме у кримінальному провадженні – як професійних орієнтирів, що визначають межі поведінки адвоката у взаємодії органами досудового розслідування, прокурором та іншими учасниками кримінального провадження і водночас мають значення для забезпечення законності, прав людини та належного функціонування кримінальної юстиції.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає у комплексному дослідженні морально-етичних засад адвокатської діяльності у кримінальному провадженні як складової забезпечення законності, прав і свобод учасників кримінального провадження та належного функціонування системи кримінальної юстиції, розробленні науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення нормативних, організаційних і професійно-етичних механізмів забезпечення відповідних стандартів.

Відповідно до поставленої мети визначено такі *завдання* дослідження:

- з'ясувати зміст, сутність та значення морально-етичних засад адвокатської діяльності у кримінальному провадженні як складової професійної діяльності адвоката;
- висвітлити генезу професійної моралі адвоката та проаналізувати сучасні наукові концепції її розуміння;
- проаналізувати міжнародні та національні нормативно-правові стандарти морально-етичної діяльності адвоката у кримінальному провадженні та визначити особливості їх співвідношення;
- охарактеризувати морально-етичні стандарти взаємодії адвоката з учасниками кримінального провадження та визначити їх значення для належного здійснення професійної діяльності;
- виявити основні морально-етичні дилеми, що виникають у процесі здійснення адвокатської діяльності у кримінальному провадженні, та обґрунтувати шляхи їх вирішення;
- визначити морально-етичні межі реалізації процесуальних прав адвоката та обґрунтувати напрями запобігання зловживанню процесуальними правами;
- розкрити інститут юридичної відповідальності за порушення професійної етики адвоката та оцінити її превентивне значення;
- проаналізувати зарубіжний досвід забезпечення професійно-етичних стандартів адвокатської діяльності та обґрунтувати можливості його використання в Україні;
- визначити напрями вдосконалення законодавства України, Правил адвокатської етики та практики їх застосування у сфері кримінального судочинства.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі здійснення адвокатської діяльності у кримінальному провадженні як складової механізму забезпечення законності, прав і свобод учасників кримінального провадження та належного функціонування кримінальної юстиції.

Предмет дослідження – морально-етичні засади діяльності адвоката у кримінальному провадженні.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становить сукупність загальнонаукових та спеціально-наукових методів і прийомів наукового пізнання, використання яких забезпечило комплексне дослідження морально-етичних засад адвокатської діяльності у кримінальному провадженні, особливостей їх нормативного забезпечення та реалізації в контексті гарантування законності, прав і свобод учасників кримінального провадження.

Діалектичний метод слугував методологічною основою дослідження морально-етичних засад адвокатської діяльності як динамічного явища, що розвивається у взаємозв'язку із трансформаціями кримінального провадження, професійної діяльності адвокатури та системи гарантування прав і свобод особи (підрозділи 1.1, 1.2).

Історико-правовий метод застосовано для дослідження генези професійної етики адвоката, особливостей її становлення та еволюції наукових концепцій адвокатської моралі (підрозділ 1.2).

Порівняльно-правовий (компаративістський) метод використано для зіставлення міжнародних і національних стандартів професійної етики адвокатів, а також дослідження зарубіжних моделей забезпечення професійно-етичних стандартів адвокатської діяльності з метою визначення можливостей їх використання в Україні (підрозділи 1.3, 3.2).

Формально-догматичний (юридично-технічний) метод застосовано для аналізу, систематизації та тлумачення положень нормативно-правових актів, Правил адвокатської етики, Кримінального процесуального кодексу України, а також актів органів адвокатського самоврядування, що визначають правові та професійно-етичні засади діяльності адвоката у кримінальному провадженні (підрозділи 1.3, 2.3, 3.1, 3.3).

Системно-структурний та функціональний методи використано для визначення структури та взаємозв'язків морально-етичних засад адвокатської діяльності, систематизації стандартів професійної поведінки адвоката у взаємодії з учасниками кримінального провадження, а також дослідження функціонального призначення юридичної відповідальності за порушення професійної етики, зокрема її превентивного значення (підрозділи 1.1, 2.1, 3.1).

Метод моделювання та аналізу ситуацій використано для дослідження типових морально-етичних дилем, що виникають у діяльності адвоката-захисника та адвоката-представника у кримінальному провадженні, визначення морально-етичних меж реалізації процесуальних прав адвоката, а також обґрунтування способів вирішення етичних конфліктів і запобігання зловживанню процесуальними правами (підрозділи 2.2, 2.3).

Метод правового прогнозування застосовано для визначення перспектив удосконалення нормативно-правових та деонтологічних засад адвокатської

діяльності, а також формулювання пропозицій щодо вдосконалення законодавства України (зокрема, Кримінального процесуального кодексу України), Правил адвокатської етики та практики їх застосування у кримінальному провадженні (підрозділ 3.3).

Емпіричну основу дослідження складають: рішення Європейського суду з прав людини, національних судів, рішення Ради адвокатів України, Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, а також Звіт Комітету захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності Національної асоціації адвокатів України щодо ототожнення адвокатів з клієнтами на території України у період дії воєнного стану.

Наукова новизна отриманих результатів визначається тим, що дисертація є одним із перших в Україні комплексних досліджень морально-етичних засад діяльності адвоката у кримінальному провадженні, у якому на основі сучасних досягнень правничої науки, аналізу національного законодавства, Правил адвокатської етики, практики їх застосування, міжнародних та європейських стандартів адвокатської діяльності, а також з урахуванням сучасних викликів кримінального провадження розроблено цілісну концепцію морально-етичного забезпечення професійної діяльності адвоката як учасника механізму кримінальної юстиції, сформульовано нові наукові положення та обґрунтовано практичні рекомендації, спрямовані на забезпечення законності, належної реалізації права на захист і вдосконалення професійних стандартів адвокатської діяльності. За результатами дослідження сформульовано наступні положення, які характеризуються науковою новизною:

уперше:

- обґрунтовано концептуальний підхід, відповідно до якого морально-етичні засади діяльності адвоката у кримінальному провадженні становлять не сукупність професійних правил поведінки, а первинний аксіологічний рівень регулювання адвокатської діяльності, з якого походять професійно-етичні принципи, деонтологічні обов'язки та нормативні стандарти адвокатської професії; на цій основі запропоновано авторську трирівневу модель морально-етичних засад, що включає фундаментальні моральні цінності, професійно-етичні принципи та стандарти професійної поведінки, а також доведено, що саме така структура забезпечує цілісність морально-правового регулювання діяльності адвоката, визначає межі реалізації ним функції захисту та сприяє належному забезпеченню прав і свобод учасників кримінального провадження;

- розроблено цілісну концепцію морально-етичних дилем адвокатської діяльності у кримінальному провадженні, у межах якої сформульовано авторське визначення морально-етичної дилеми адвоката як професійної ситуації, що виникає внаслідок неможливості одночасної реалізації двох або більше взаємопов'язаних морально-етичних чи професійно-правових обов'язків; запропоновано класифікацію морально-етичних дилем адвокатської діяльності за характером конфліктуючих професійних обов'язків і ступенем нормативної регламентованості відповідної ситуації, а також залежно від характеру професійних відносин, у межах яких вони виникають; обґрунтовано методологію професійного етичного балансування як універсальний механізм прийняття адвокатом професійно

обґрунтованих рішень, що забезпечує узгодження професійної незалежності адвоката з вимогами законності та належного здійснення захисту у кримінальному провадженні;

- обґрунтовано комплексний підхід до вдосконалення морально-етичних засад діяльності адвоката у кримінальному провадженні, який передбачає взаємопов'язане вдосконалення нормативного, інституційного та професійно-культурного рівнів їх забезпечення; встановлено, що взаємодія зазначених рівнів формує адаптивну систему професійної етики, здатну одночасно забезпечувати стабільність фундаментальних морально-етичних цінностей адвокатури та їх належну адаптацію до нових умов кримінального провадження, сприяючи забезпеченню законності, ефективній реалізації права на захист та запобіганню неналежній професійній поведінці;

удосконалено:

- розуміння еволюції адвокатської моралі, яку запропоновано розглядати не через розширення системи професійних правил, а через послідовну трансформацію моральної місії адвокатури – від забезпечення переважно приватного інтересу довірителя до поєднання функції захисту з конституційною функцією забезпечення справедливого правосуддя та гарантування прав і свобод особи; на цій основі запропоновано авторську систематизацію сучасних концепцій адвокатської моралі шляхом виокремлення клієнтоцентричної, публічно-правової та інтегративної моделей, що дає змогу визначити оптимальне співвідношення інтересів клієнта, вимог законності та завдань кримінального провадження;

- підхід до розуміння механізму нормативної інституціоналізації морально-етичних засад діяльності адвоката у кримінальному провадженні, який ґрунтується на розгляді морально-етичних засад як системи професійних цінностей, що набувають нормативного закріплення через взаємопов'язану трирівневу модель інституціоналізації: універсальні міжнародні стандарти, що визначають фундаментальні цінності адвокатської професії; регіональні стандарти, що конкретизують їх у формі морально-етичних принципів професійної діяльності адвоката; національні нормативні стандарти, що трансформують відповідні цінності та принципи у систему нормативно визначених стандартів професійної поведінки адвоката; що забезпечує системне розуміння нормативних передумов належного здійснення адвокатської діяльності у кримінальному провадженні;

- наукові підходи до визначення морально-етичних засад професійної діяльності адвоката у кримінальному провадженні шляхом обґрунтування концепції етичної комунікації адвоката, відповідно до якої морально-етичні стандарти охоплюють взаємопов'язані фідучіарний, інституційний, професійно-горизонтальний та публічний рівні взаємодії; у зв'язку з цим запропоновано *de lege ferenda* доповнити кримінальний процесуальний кодекс України, Правила адвокатської етики положеннями щодо виняткових підстав розкриття адвокатської таємниці та окремим розділом щодо цифрової професійної етики адвоката, спрямованим на забезпечення належної професійної поведінки в умовах цифровізації кримінального провадження;

- наукові підходи до визначення етичних меж реалізації процесуальних прав адвоката у кримінальному провадженні шляхом розмежування процесуальних та морально-етичних меж здійснення процесуальних прав; запропоновано авторське визначення зловживання процесуальними правами адвоката як формально правомірною здійснення процесуального права всупереч його функціональному призначенню та розроблено систему критеріїв встановлення такого зловживання, що забезпечує можливість відмежування допустимої професійної тактики захисту від недобросовісного використання процесуальних повноважень;

- науковий підхід до визначення юридичної відповідальності за порушення професійної етики адвоката, яку запропоновано розглядати як ціннісно-правовий інститут, що поєднує юридичну оцінку професійної поведінки з оцінкою її відповідності фундаментальним морально-етичним цінностям адвокатури; запропоновано функціональну модель юридичної відповідальності, що охоплює регулятивну, охоронну, відновлювальну та аксіологічну функції, а також концепцію трирівневої етичної превенції (аксіологічний, інституційний і дисциплінарний рівні), відповідно до якої дисциплінарна відповідальність розглядається як *ultima ratio* у механізмі забезпечення професійної етики та запобігання неналежній професійній поведінці адвоката;

дістали подальшого розвитку:

- ідеї щодо виокремлення моделей регулювання професійної етики шляхом їх систематизації за характером нормативного закріплення, інституційного забезпечення та механізмами практичної реалізації етичних стандартів, у результаті чого обґрунтовано нормативно-регламентовану, принципо-орієнтовану та інтегративну моделі. Встановлено, що, попри відмінності у способах забезпечення професійно-етичних стандартів, усі зазначені моделі ґрунтуються на єдиному комплексі фундаментальних професійних цінностей, а їх відмінності зумовлені передусім особливостями нормативного регулювання, інституційного забезпечення та практичної реалізації. У зв'язку з цим дістала подальшого розвитку концепція адаптивної моделі професійної етики адвоката, яка поєднує стабільність фундаментальних морально-етичних принципів із можливістю динамічного вдосконалення професійних стандартів, дисциплінарної практики, консультативних механізмів адвокатського самоврядування та професійної етичної освіти, що сприяє належній професійній поведінці адвоката, забезпеченню законності та ефективному здійсненню захисту у кримінальному провадженні.

Апробація матеріалів дисертації Отримані висновки були апробовані на таких наукових заходах: II Всеукраїнському круглому столі «Взаємодія органів сектору безпеки, оборони та громадськості у сфері протидії кримінальним правопорушенням» (м. Кропивницький, 27 березня 2025 року), Міжнародній науково-практичній конференції «Забезпечення принципу гідності дитини: протидія насильницьким методам виховання» (м. Одеса, 24-25 квітня 2025 року), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Кримінальне судочинство в умовах дії правового режиму воєнного стану та в повоєнний період» (м. Київ, 30 квітня 2025 року), Міжнародній науково-практичній конференції «Державна

політика у сфері протидії торгівлі людьми і незаконній міграції: сучасні виклики для України та світу» (м. Львів, 6 червня 2025 року), Міжнародній науково-практичній конференції «Забезпечення основоположних прав і свобод людини, дотримання стану дисципліни та законності в діяльності поліції в умовах воєнного стану» (м. Кропивницький, 12 червня 2025 року).

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Обрана тема дисертаційного дослідження відповідає пріоритетам державної політики у сфері забезпечення та захисту прав і свобод людини, утвердження законності та вдосконалення механізмів правосуддя. Її актуальність у цьому контексті визначається положеннями Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України від 24 березня 2021 р. № 119/2021, спрямованої на створення ефективного механізму реалізації та захисту прав і свобод людини. Зокрема, Стратегія визначає забезпечення права на справедливий суд як один із стратегічних напрямів державної політики та передбачає забезпечення дотримання права на захист і доступу до ефективних засобів правового захисту.

Дослідження також відповідає завданням Дорожньої карти з питань верховенства права, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 р. № 475-р у межах переговорного процесу про вступ України до Європейського Союзу за кластером 1 «Основи процесу вступу до ЄС». Документ визначає орієнтири подальшого реформування сфери адвокатури та адвокатської діяльності, що актуалізує питання належного нормативного забезпечення професійної діяльності адвокатів, її відповідності європейським стандартам та розвитку інституційних механізмів адвокатського самоврядування.

Дисертаційне дослідження відповідає темі науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт Одеського державного університету внутрішніх справ «Пріоритетні напрямки розвитку реформування правоохоронних органів в умовах розгортання демократичних процесів у державі» (реєстраційний номер 0123U103538) – у частині дослідження професійних та етичних засад діяльності учасників кримінального провадження, що впливають на забезпечення законності та прав і свобод особи, а також темі науково-дослідної роботи кафедри кримінально-правових дисциплін Інституту права та безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ «Забезпечення кримінально-правової діяльності суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням в інтересах кримінального судочинства» (реєстраційний номер 0124U004215) – у частині дослідження морально-етичних засад діяльності захисника як учасника кримінального провадження та розроблення пропозицій щодо вдосконалення механізмів забезпечення належної професійної поведінки.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що сформульовані у дисертації висновки, пропозиції та рекомендації спрямовані на підвищення ефективності реалізації морально-етичних засад адвокатської діяльності у кримінальному судочинстві, удосконалення нормативно-правового регулювання етичних стандартів адвокатури та розв'язання практичних проблем їх застосування можуть бути використані:

– у правотворчій діяльності – для підготовки змін та доповнень до Закону

України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», а також для вдосконалення Правил адвокатської етики та актів Ради адвокатів України;

– у правозастосовній (практичній) діяльності – безпосередньо адвокатами (як практичний посібник для вирішення складних етичних дилем та взаємодії з іншими учасниками кримінального процесу), органами адвокатського самоврядування (зокрема кваліфікаційно-дисциплінарними комісіями адвокатури під час розгляду дисциплінарних справ), а також судьями, прокурорами та слідчими під час кримінального провадження (акти впровадження товариства з обмеженою відповідальністю «ЮРИДИЧНА ФІРМА «ДЕ ФАКТО», адвокатського об'єднання «Адвокатська компанія «ЧУДНОВСЬКИЙ І ПАРТНЕРИ», Ради адвокатів Одеської області;

– у науково-дослідній сфері – як підґрунтя для подальших наукових розробок у галузі кримінального процесу, адвокатури, юридичної деонтології та судової етики (акт впровадження Одеського державного університету внутрішніх справ від 17.04.2026);

– у навчальному процесі – під час підготовки та викладання навчальних дисциплін «Застосування стандартів Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод», «Актуальні проблеми захисту та дотримання прав людини в правоохоронній діяльності», «Актуальні проблеми застосування кримінального процесуального законодавства», «Кримінальний процес» та ін., створення відповідних підручників, навчальних посібників, методичних матеріалів, а також під час проходження стажування кандидатами на отримання свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю та у системі підвищення кваліфікації адвокатів (акт впровадження Одеського державного університету внутрішніх справ від 17.04.2026).

Публікації. Основні положення та висновки, сформульовані у дисертації, опубліковано у 11 наукових працях, з яких 4 – статті у фахових виданнях України з права, 1 – стаття у зарубіжному фаховому виданні з права, 1 – стаття у науковому виданні з права, 5 – тези доповідей.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, що включають дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (175 найменувань на 20 сторінках), 3 додатків на 19 сторінках. Повний обсяг дисертації – 231 сторінка, з них основний текст – 176 сторінок.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ ТА ВІДОМОСТІ ПРО АПРОБАЦІЮ МАТЕРІАЛІВ ДИСЕРТАЦІЇ в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Питомець А.В. Організаційно-правова діяльність адвоката як захисника на досудовому розслідуванні. *Право і суспільство*. 2018. №5. Ч. 2. С. 233-240. URL: https://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2018/5_2018/part_2/41.pdf

2. Питомець А.В. Морально-етичні виклики в професійній діяльності адвоката при захисті осіб, обвинувачених у військових злочинах. *Право України*. 2025. №10. С. 192-204. DOI: <https://doi.org/10.33498/louu-2025-10-192>

3. Питомець А.В. Взаємодія правоохоронних органів та адвокатури в умовах правового режиму воєнного стану. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2026. № 1. С. 162-168. DOI: <https://doi.org/10.32850/sulj.2026.1.27>

4. Питомець А.В. Напрями оптимізації деонтологічного регулювання адвокатської діяльності в кримінальному провадженні. *Журнал східноєвропейського права*. 2025. № 134. С. 309-315.

5. Pitomets A. Crime Prevention and Control: Current Challenges and Prospects. *Legea și Viața*. 2025. Special edition. P. 332-338.

6. Питомець А.В. Процесуальний статус адвоката на досудовому розслідуванні. *Правові новели*. 2018. №5. С. 154-164. URL: https://www.legalnovels.in.ua/journal/5_2018/22.pdf

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Питомець А.В. Морально-етичні засади діяльності адвоката у кримінальних провадженнях, розпочатих за фактом колабораційної діяльності в умовах воєнного стану: матеріали II Всеукраїнського круглого столу «Взаємодія органів сектору безпеки, оборони та громадськості у сфері протидії кримінальним правопорушенням» (м. Кропивницький, 27 березня 2025 року). Кропивницький: ДонДУВС, 2025. С. 167-170.

2. Питомець А.В. Участь адвоката в правовому забезпеченні захисту дітей від насильства. Забезпечення принципу гідності дитини: протидія насильницьким методам виховання: матеріали Міжнародної науко-практичної конференції (м. Одеса, 24-25 квітня 2025 року). Одеса: ОДУВС, 2025. С. 149-151.

3. Питомець А.В. Актуальні питання вдосконалення діяльності органів правопорядку та адвокатури в умовах дії правового режиму воєнного стану та в повоєнний період. Кримінальне судочинство в умовах дії правового режиму воєнного стану та в повоєнний період: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 30 квітня 2025 року) / [редкол.: Р.А. Сербин, О.С. Тарасенко, С. С. Чернявський та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2025. С. 76-79.

4. Питомець А.В. Боротьба з торгівлею людьми та незаконною міграцією в умовах правового режиму дії воєнного стану: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Державна політика у сфері протидії торгівлі людьми і незаконній міграції: сучасні виклики для України та світу» (м. Львів, 6 червня 2025 року). Львів: ЛьвДУВС. С. 209-211.

5. Питомець А.В. Значення адвоката в захисті прав і свобод людини в умовах воєнного стану: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Забезпечення основоположних прав і свобод людини, дотримання стану дисципліни та законності в діяльності поліції в умовах воєнного стану» (м. Кропивницький, 12 червня 2025 року). Кропивницький: ДонДУВС, 2025. С. 248-251.

УХВАЛИЛИ:

1. Інформацію взяти до відома.
2. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Питомця Артема Валерійовича на тему: «Морально-етичні засади діяльності адвоката у кримінальному провадженні» поданої на здобуття ступеня доктора філософії з метою надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.
3. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів Питомця Артема Валерійовича на тему: «Морально-етичні засади діяльності адвоката у кримінальному провадженні» відповідає спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах) затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.
4. Рекомендувати дисертаційне дослідження Питомця Артема Валерійовича на тему: «Морально-етичні засади діяльності адвоката у кримінальному провадженні» до Вченої ради для захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді з галузі знань 26 «Цивільна безпека» за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність».

Голова засідання

Секретар засідання

Андрій БАБЕНКО**Дар'я ПАНТЕЛЄВА**